

Posudek vedoucího na diplomovou práci sl. Barbory Jirkové „Kult hor a vod v tradičním Vietnamu“

Diplomantka se ve své práci zabývá velmi zajímavým tématem, které se obecněji vztahuje k náboženským představám v širším regionu Dálného východu: kultem hor a řek v tradičním Vietnamu, tedy v období mezi 11.-19. stol. Již samotné téma je velmi dobře zvoleno. Je známo, že uctívání hor a řek hrálo již od starověku klíčovou roli v čínských lidových a státních kultech, o to zajímavější je pak pohled do oblasti z hlediska Číny do určité míry okrajové, kde se ovšem setkáváme s velmi podobnými představami, byť je někdy těžké odlišit, co je výsledkem čínského vlivu za nadvlády v letech 111 př. n. l. – 938 n. l. a co původními autochthonními prvky.

Vzhledem k významu kultů hor a řek v čínské – a jak autorka v práci ukazuje – i ve vietnamské tradici, je překvapivé, že v případě Vietnamu nebyla této problematice dosud věnována odpovídající pozornost. Diplomantka v úvodní části práce upozorňuje na příčiny tohoto stavu, přičemž hlavní roli hrají důvody ideologické a nacionalistické. Předložená práce tak do značné míry představuje první souhrnné zpracování daného tématu.

Z toho také vyplývá, že autorka se musela – i přes použití uspokojivě obsáhlé vietnamské a západní literatury, věnované ovšem spíše souvisejícím tématům – opřít o analýzu primárních pramenů. Jejich soupis je skutečně úctyhodný a zahrnuje široké spektrum textů od oficiálních kronik, přes sbírky lidových příběhů a legend, geografické spisy, až po pojednání francouzských misionářů z 18. století. Výstižnou charakteristiku těchto textů autorka podává v úvodních částech práce.

Již samotná práce s prameny a variabilita textů, z nichž diplomantka vychází, překračuje rámeček požadavků běžně kladených na práci magisterskou. Přitom při využití pramenů a jejich interpretaci diplomantka postupuje zcela správně, celá řada dílčích a zároveň původních závěrů je velmi dobře doložena použitými materiály a v zásadě nikde v práci se nesetkáváme s paušalizujícími či nepodloženými tvrzeními. Je přitom třeba upozornit, že text práce je faktograficky velmi hutný, ale zároveň přehledně členěný a čtivě podaný.

Logicky členěná práce se zároveň dotýká širokého okruhu problémů, které mají širší přesah a zahrnují aspekty jako politický a ideologický vývoj ve Vietnamu v průběhu pojednávaného období a v návaznosti na to proměny v charakteru kultu horských a vodních božstev, vztah lidových a státních kultů, podoba božstev a charakter rituálů k jejich počtům, původ samotných kultů atd. Obraz, který autorka na základě rozboru pramenů vykresluje, působí velmi přesvědčivě. Za všechny ostatní uveďme velmi zajímavý výklad o vývoji vztahu kultu horských božstev a státní moci, v němž se odráží posun od představy panovníka, jehož moc je legitimována jeho osobními schopnostmi a charismatem a jako takovou je jí tedy třeba stále demonstrovat mimo jiné ukázkou schopnosti zajistit si podporu božstev, ke konfuciánskému panovníkovi stojícímu v čele byrokratického aparátu, jehož moc legitimuje mandát Nebes a i samotná božstva podléhají jeho kontrole a jsou rozčleněna do byrokratické struktury, přičemž za pomoc či prohršky je panovník může odměnit či potrestat. Přestože s podobným vývojem se setkáváme i v Číně, tam proběhl dříve, než mohl ovlivnit situaci ve Vietnamu, a v tomto případě jsme zřejmě skutečně na stopě původních vietnamských koncepcí.

Z jazykového a stylistického hlediska je práce napsána čtivým a kultivovaným jazykem, který usnadňuje orientaci ve složité problematice, a do něhož se pouze tu a tam vloudí překlep či stylistická chyba. Práci vhodně doplňuje dobře zpracovaná obrazová příloha, v některých případech vycházející z materiálů získaných přímo v terénu autorkou.

Celkově podle mého názoru diplomová práce sl. Jirkové nejenže splňuje, ale v některých ohledech – především co se týče širšího využití pramenů a jejich interpretace – i překračuje požadavky kladené na práci magisterskou a navrhuji její hodnocení nejvyšší známkou klasifikační stupnice.

Na závěr pouze dvě otázky a náměty pro diskuzi:

Na str. 19 se hovoří o procesí, v němž byla státem uznaná božstva dopravována do hlavního města. Co bylo v tomto případě přepravováno? Tabulky s jejich jménem, o nichž se blíže hovoří na str. 27, či jakási vyobrazení božstev?

Na str. 20 je uvedeno, že příležitostné udělování titulů duchům za dynastií Ly a Tran odpovídá spíše státu založenému na feudálních principech. Charakter „feudálních“ vztahů ve Vietnamu by bylo třeba blíže objasnit, také vzhledem k určité nevyjasněnosti a rozmlženosti tohoto pojmu jak pro evropské tak východoasijské prostředí.

V Praze dne 13. 9. 2012

Mgr. Jakub Maršálek Ph.D.